

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ใน มาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ การจัดการศึกษาอบรมขององค์การวิชาชีพและเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ สาระในรัฐธรรมนูญดังกล่าวนำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งหมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ภายหลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ โดยการศึกษาได้เปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ไปสู่การจัดการศึกษาให้เกิดความรู้ คุณธรรม และพัฒนาคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ คือ เก่ง ดี และมีความสุข โดยเฉพาะเรื่องจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งถือว่าเป็นธงนำหรือหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (วิเศษ ชินวงศ์. 2544 : 32)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวดที่ 4 มาตรา 23 ได้กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา ... และในมาตรา 24(4) ได้กำหนดไว้ว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา” (บุรชัย ศิริมหานคร. 2546 : 31)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตเหมาะสมกับศักยภาพในการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีบทบาทมากกว่าครู โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ. 2539 : 1) โดยให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด (Participation) ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน และได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้ (Process/Product) และให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application) ถึงแม้ว่าแนวคิดการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือ Child Centered เป็นแนวคิดที่แพร่หลายในปัจจุบัน และระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษา แต่การนำแนวคิดดังกล่าวไปปฏิบัติหรือจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้นั้นยังไม่มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดที่ชัดเจน หรือมีแต่ก็น่าจะเป็นเพียงหลักหรือแนวคิดในการสอนมากกว่า ซึ่งการที่จะนำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติได้ ครูก็ต้องแสวงหาแนวทางและวิธีการที่ชัดเจนมาใช้ (วิระเดช เชื้อนาม. 2545 : 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (2547 : คำนำ) ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การวิจัยในชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้สอนในสังกัดมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ นอกจากนั้นทางกลุ่มงานนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ได้ดำเนินกลยุทธ์เชิงรุก เพื่อสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการออกนิเทศเพื่อให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือครูเพื่อให้สามารถนำความรู้จากการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จากการวิเคราะห์ศักยภาพขององค์กร (SWOT) เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า ครูมีแนวโน้มพัฒนาและใช้เทคนิควิธีการสอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการบริหารจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ธนารัฐ ชื่นวัฒนา (2545 : บทคัดย่อ) และครูผู้สอนก็มีการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชี้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับ มากเช่นเดียวกันสุเมธ พลธรรม (2545 : บทคัดย่อ) ซึ่งสภาพการดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังกล่าว สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่พบว่า ต้องการที่จะพัฒนาดตนเองใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังจากที่ผ่านมาการอบรมเชิงปฏิบัติการมาแล้ว (เป็ยฉัตร แก้วกล้า. 2547 : สัมภาษณ์) และ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์อาจารย์เกรียงไกร วรรณศรี (2547 : สัมภาษณ์) ที่พบว่า ใน ภาครเรียนที่ผ่านมาได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งของการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนเกิดความสุข สนุกสนาน และ เกิดการเรียนรู้ด้วยความสุข นอกจากนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ต่างก็มีนโยบายที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนใน โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจากการสังเกตบรรยายภาคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้ อย่าง มีความสุข สนุกสนานกับการได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนจัดเตรียมไว้เพื่อให้นักเรียนได้ เรียนรู้ โดยมีครูผู้สอนคอยเป็นผู้ชี้แนะ และทำให้นักเรียนมีบทบาทในการสอนลดน้อยลง สามารถที่ จะใช้เวลาว่างออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ได้อย่าง หลากหลาย ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการเปิดโอกาสให้ครูจัดการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และความต้องการของชุมชน อย่างแท้จริง

จากสภาพปัจจุบันการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประกอบกับ ความสำคัญ และความจำเป็น ที่ครูจะต้องจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้อ ผู้วิจัย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการของ โรงเรียนหนองกุงศรีวิทยาคม มีความสนใจที่จะ ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ซึ่งเป็นประโยชน์ สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการศึกษา รวมทั้งผู้บริหารนำไปเป็นข้อมูลใช้ ในการวางแผนพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เรียนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรายด้านและรวมทุกด้าน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานของการวิจัย

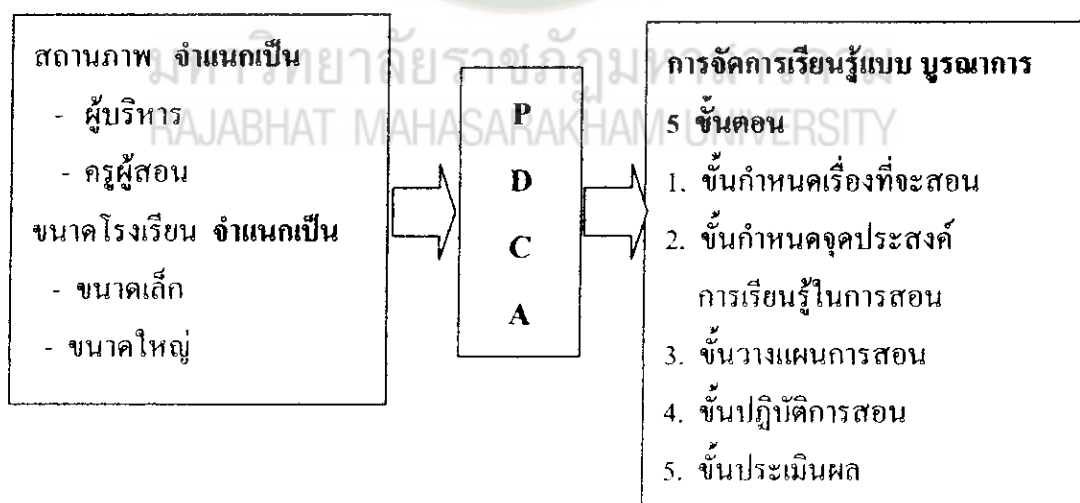
1. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิด การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามขั้นตอนของ อัญชลี สารัตนะ (2543 : 27) 5 ขั้นตอน ได้แก่

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2547 จาก 198 โรงเรียน จำนวน 2,590 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 198 คน ครูผู้สอน 2,392 คน

กลุ่มตัวอย่าง สุ่มจากประชากรแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) แล้วแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียนและสถานภาพ จากนั้นเทียบจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากรางของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 40) แล้วสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนสถานภาพและขนาดโรงเรียนได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร 26 คน ครูผู้สอน 309 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่

1. สถานภาพ แยกเป็น
 - 1.1 ผู้บริหาร
 - 1.2 ครูผู้สอน
2. ขนาดโรงเรียน แยกเป็น
 - 2.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป)
 - 2.3 โรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน)

ตัวแปรตาม ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขั้นตอนของ อัญชลี สารัตนะ (2543 : 27) 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดเรื่องที่สอน
2. ขั้นกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอน
3. ขั้นวางแผนการสอน
4. ขั้นปฏิบัติการสอน
5. ขั้นประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความคิดเห็น** หมายถึง ความรู้สึก นึกคิดที่มีต่อเรื่องราวต่าง ๆ มีทั้งเชิงบวก และเชิงลบ ซึ่งสามารถสะท้อนออกมาได้โดยการประเมิน
2. **การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ** หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งหวัง ให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในองค์ความรู้อย่างแท้จริง โดยการผสมผสานเนื้อหา องค์ความรู้ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมารวมไว้เป็นเรื่อง ๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ไม่ยึดติดตามกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยดำเนินการตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 **ขั้นกำหนดเรื่องที่จะสอน** หมายถึง การศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อนำมากำหนดเป็นหัวเรื่อง (Theme) ความคิดรวบยอด หรือปัญหาในการสอน (เหมาะกับ Infusion Instruction และ Parallel Instruction) หรืออาจกำหนดเรื่องที่จะสอนจากการเลือกจุดประสงค์รายวิชา 2 รายวิชาขึ้นไป แล้วนำมาสร้างเป็นหัวเรื่อง
 - 2.2 **ขั้นกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอน** หมายถึง การกำหนดความรู้ และความสามารถที่ต้องการจะให้เกิดแก่ผู้เรียน ควรเขียนให้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรม และการประเมินผล
 - 2.3 **ขั้นวางแผนการสอน** หมายถึง การกำหนดรายละเอียดของการสอนตั้งแต่ ต้นจนจบ โดยการเขียนแผนการสอนซึ่งอาจจัดในรูปแผนการสอนรายวิชา และแผนการสอนรายคาบรวมทั้งระบุทรัพยากร แหล่งความรู้ อุปกรณ์ หรือวัสดุอื่นที่ต้องใช้
 - 2.4 **ขั้นปฏิบัติการสอน** หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผน การสอนที่กำหนดขึ้นในขั้นที่ 3 รวมทั้งมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ความสอดคล้องสัมพันธ์กันของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลสำเร็จของการสอนตาม จุดประสงค์ โดยมีการบันทึกจุดเด่น จุดด้อยของกิจกรรมไว้สำหรับการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ คืบยิ่งขึ้น
 - 2.5 **ขั้นประเมินผล** หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน และ การบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับ สภาพที่เป็นจริง เช่น สังเกตการปฏิบัติงาน ตรวจสอบผลงาน ทดสอบ และสัมภาษณ์
3. **สถานภาพ** หมายถึง ตำแหน่งในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการครูใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ หรือรองผู้อำนวยการ หรือผู้ที่รักษาการณ์ในตำแหน่งดังกล่าว

3.2 ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ขนาด ตามเกณฑ์ของ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 8) ดังนี้

4.1 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

4.2 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งประกอบไปด้วยเขตพื้นที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอยางตลาด อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี อำเภอนาคู และ กิ่งอำเภอน้องชัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อเสนอแนะ สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนา ส่งเสริม การเรียนรู้แบบบูรณาการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น